

PM BARNKONSEKVENSER

Detaljplan för förskola inom Hälsingen 3, Blackeberg.

Underlagsmaterial till planhandlingar avseende planförslagets påverkan på barn i området.

2018-06-12

Utförd av:

Kristofer Agdahl, planarkitekt Ramböll

Lovisa Strandlund, trafikplanerare Ramböll

Ramböll Sverige AB

Box 17009, Krukmakargatan 21

T: +46-10-615 60 00

www.ramboll.se

1. Syfte

Syftet med detta PM är att lyfta eventuella positiva och negativa konsekvenser som detaljplanen kan tänkas innebära för barn i planområdets närhet.

2. Barn i Stockholms utemiljöer

2.1 Vikten av funktionella utomhusmiljöer

Barn, särskilt i förskoleåldern, leker främst på lekplatser eller på grönytor nära hemmet eller förskolan och de är mycket känsliga för trafikbarriärer (Sociotophandboken, 2003).

Rörelsefrihet, tillgänglighet och säkerhet är tre nyckelord som är centrala för barn och unga i den fysiska planeringen. Placeringen av skolor, förskolor, bostäder, naturmiljöer, parker, torg och andra offentliga rum i förhållande till varandra får därför stor betydelse för den utsträckning barnen kan röra sig fritt och självständigt (Björklid, 1991). Generellt är närmiljön viktig för alla barn (Lieberg, 2007) och tillgången till bra platser utomhus är avgörande för att barn ska vistas i utemiljöer (Stockholm stad, Sociotopkarta 2002). Närmiljön växer sedan i omfång ju äldre barnen blir både genom att barnen själva utvecklas och kan ta sig längre bort från hemmet/skolan men även för att föräldrarnas oro för barnen och då i synnerhet avseende trafik, minskar. Barn vill ha tillgång till hela stadsmiljön och inte enbart platser anvisade för barn (Heurlin-Norlinder, 2005). Dessa skäl motiverar att skapa miljöer där olika former av lek likväl som säkra passager över exempelvis bilvägar så att barnen får största möjliga rörelseyta. Barn har inte bara behov av utvecklande miljöer utan även rätt till det (Socialdepartementet, 2003).

2.2 Styr- och måldokument Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller *Barnkonventionen* som den ofta kallas, antogs av FN:s generalförsamling år 1989. Barnkonventionen ger en definition av det enskilda barnets rättigheter i samhället. Konventionen syftar bland annat till att ge barn och unga mellan 0-18 år, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Det slås fast att barnets bästa alltid bör komma i främsta rummet i alla åtgärder som rör barn. Enligt beslut i juni 2018 kommer barnkonventionen, från och med den första januari 2020, att bli svensk lag.

Plan- och bygglagen

Bestämmelserna om planläggning av mark och vatten samt om byggande enligt plan- och bygglagen (PBL) syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden. Vidare ska en god långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer eftersträvas (kap. 1§1). I skapandet av den hållbara livsmiljön riskerar dock konflikter att uppstå, särskilt utifrån barnperspektivet.

Stockholms stads översiktsplan

Stockholms stads översiktsplan innehåller en tydlig strategi som på sikt ska leda till ett mer sammankopplat Stockholm med sammanhängande stadsmiljöer att promenera emellan, något som även gynnar barn och unga.

Den gröna promenadstaden

Den gröna promenadstaden är en strategi för utvecklingen av barnens parker och natur och fungerar som ett tillägg till Stockholms översiktsplan. Staden har ett särskilt ansvar för att fånga upp barns och ungas synpunkter och tillgodose deras behov. När trycket ökar på de gröna miljöerna är det av stor betydelse att uppmärksamma barnens och ungdomarnas perspektiv och identifiera deras viktiga platser.

Plan för säkra och trygga skolvägar i Stockholms stad

Plan för säkra och trygga skolvägar syftar till att skapa säkra och trygga trafikmiljöer i skolornas närhet samt att resor till och från skolan i högre grad ska ske utan bil. Planen är en del av konkretiseringen av framkomlighetsstrategin. För att kunna uppfylla framkomlighetsstrategin är det viktigt att arbeta med nästa generations attityder och resebeteende i tidig ålder. Genom att skapa goda förutsättningar för bilfria resor får barnen tidigt med sig ett beteende och syn på transporter där gång och cykel är viktigt.

Övriga styrdokument och program

Stockholms parkprogram, *Sociotopkartan* och *Sociotophandboken* anger riktlinjer för park- och naturtillgång, planeringsmått relevanta för barn och ungdomar samt beskriver stockholmarnas vardagsliv utomhus i parker, naturområden och andra friytor. I dessa dokument tillämpas såväl lagar som mål där konkreta förslag anges.

3. Nuläge

Detaljplaneområdet ligger i Blackeberg och gränsar mot ett flerbostadsområde samt en parklek i sydväst. I dagsläget är fastigheten obebyggd då förskolan som tidigare låg på platsen har rivits.

Trafikmiljö (gång-, cykel-, kollektiv- och biltrafik)

I närområdet finns sammanhängande gångbanor på båda sidor om gatorna. Parkeringsplatser med backrörelser över gångbanorna förekommer på flera platser på Grundtvigsgatan intill förskolan samt på närliggande gator. Fordonsflödet är lågt och skyltad hastighet är 30km/tim. Söder om förskolan ligger ett parkområde med

sammanhängande gång- och cykelvägar som kopplar till Grundtvigsgatan intill den planerade förskolan. En gång- och cykelväg intill den planerade förskolans östra sida leder in till parkområdet. Denna gc-väg används av boende i ett intilliggande flerbostadshus för att nå ett fåtal garageplatser.

Närmsta cykelbana finns på Blackebergsvägen ca 300 meter öster om området. Blackebergsvägen är ett utpekat huvudcykelstråk enligt Stockholms stads cykelplan. På intilliggande gator sker cykling i blandtrafik.

Området ligger mitt emellan tunnelbanestationerna Islandstorget och Blackeberg. Avståndet till båda stationerna är ca 500 meter. Närmsta busshållplats finns på Blackebergsvägen ca 450 meter från den planerade förskolan. Blackebergsvägen trafikeras av buss 113 mellan Solna och Blackebergs Sjukhem.

Bilparkeringsmöjligheter finns i form av kantstensparkering på intilliggande gator. Angörings- och parkeringsmöjligheterna är dock begränsade då belastningen i området är hög.

Bebyggelse

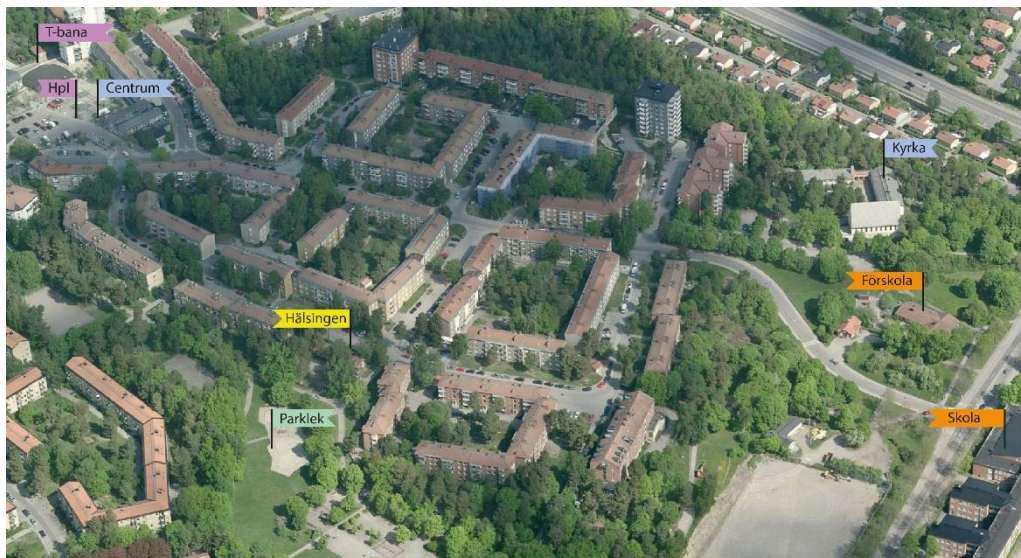
Bebyggelsen i området består främst av lamellhus i tre till fyra våningar. Byggnaderna är placerade utmed gatan och skapar på så vis ett tydligt gaturum. I området finns det mycket grönska i form av gräsmattor och träddungar samt mindre skogsområden. Kvarteren i området är uppbrutna och de innegårdar som finns är väl tilltagna och rymmer såväl grönska som möjlighet för lek. Bebyggelsen runtom detaljplaneområdet har ett högt kulturhistoriskt värde och är grönklassat av Stadsmuseet.

Lek och rekreation

I direkt närhet till planområdet ligger parkleken Blacken. I parkleken finns det en plaskdamm som är i drift sommartid, öppna gräsytor, mindre skogspartier, lekplatser samt plats för aktiviteter på hårdgjorda ytor. Parkleken och omkringliggande grönområde är en del av parkområdet Blackebergsstråket som länkar samman Södra Ängby och Blackeberg.

I närområdet finns även Ängby bollplan samt ett antal mindre idrottsplatser, det kan antas att dessa används främst av äldre barn. Med andra ord finns det aktiviteter för barn i olika åldrar inom närområdet.

Genom parkleken löper ett antal gångvägar, varav en går förbi detaljplaneområdet. Gångvägarna innebär att barn på ett säkert sätt kan vistas i en trafikfri miljö vilket uppmuntrar till självständig lek.

Målpunkter i området, Hälsingens förskola i gult.

4. Planförslag

Den nya planen möjliggör för utökad förskoleverksamhet inom fastigheten Hälsingen 3. Förslaget innebär att det på fastigheten uppförs en ny förskola där tidigare förskola som rivits legat. Den aktuella fastigheten är cirka 1500 m² stor. SISAB behöver en större förskola på platsen eftersom behovet av förskoleplatser i Blackeberg är stort. Den nya byggnaden ska inrymma förskoleverksamhet med fem avdelningar fördelat på tre våningsplan.

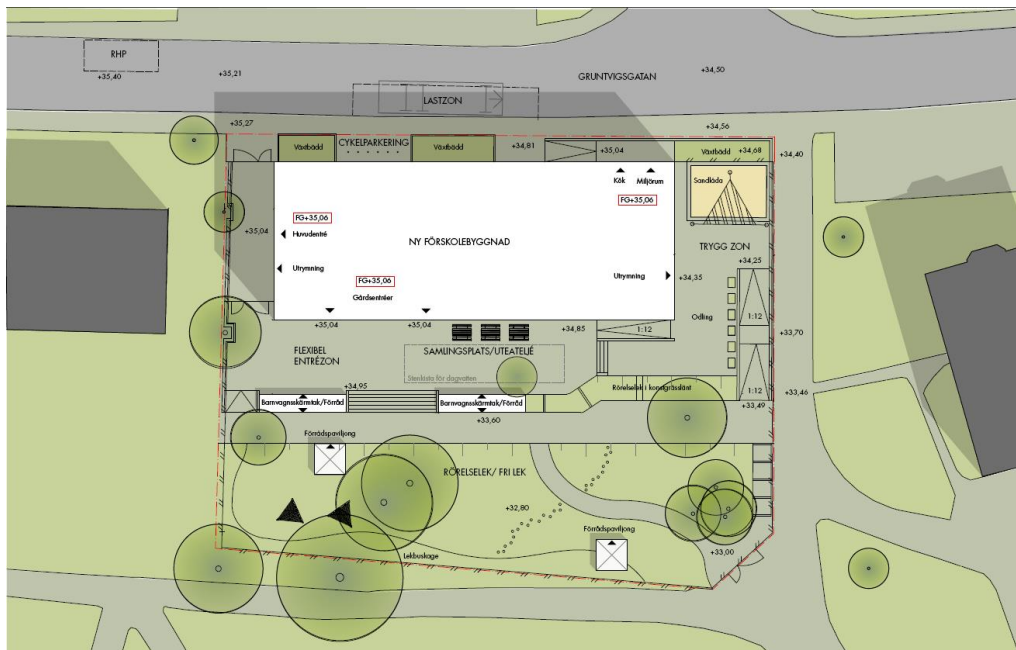
Den förslagna förskolan uppförs i tre våningar och innehåller fem avdelningar med 90-100 barn. En utökning från två till fem avdelningar, vilket den tidigare förskolan huserade, innebär mer än en fördubbling av antalet barn på förskolan.

Skiss på möjlig utformning av förskolan, vy från norr. Aperto Landskapsarkitekter

Inga nya gator ingår i planförslaget, inte heller några nya parkeringsplatser tillkommer. Personalparkering för cykel kommer att anordnas, men inte för bil. Inom 25 meter från entré kommer en handikapparkering att anordnas. Cykelparkering kommer att anordnas mot förgårdsmarken mot Grundtvigsgatan.

Leveranser till och från förskolan, samt avfallshantering planeras att ske från en lastplats på Grundtvigsgatan.

Situationsplan, Topia Landskapsarkitekter 2018-06-29

I och med att detaljplaneområdet är cirka 1500 m² och antalet beräknade barn är 90-100 kommer den maximala friytan per barn vara ca 16 m² utan att räkna in den nya förskolebyggnaden. Boverkets rekommenderade friyta för förskolebarn är 40 m², varav 30 m² bör vara utomhus. I och med storleken på gården är det viktigt att den utformas på så sätt att den håller hög kvalitet med plats för olika sorters aktiviteter.

5. Konsekvenser

Nedan beskrivs de konsekvenser som den nya förskolan kan komma att få på barns vistelse i och omkring detaljplaneområdet. Konsekvenserna är kopplade till den litteratur samt till de mål- och styrdokument som presenteras under avsnitt 1.

Planförslagets negativa konsekvenser

Den nya förskolan planeras att inrymma fem avdelningar fördelat på tre våningsplan. Förslaget innebär att friytan per barn beräknas bli cirka 10 m² jämfört med Boverkets riktlinjer på 30 m² friyta utomhus per förskolebarn. Enligt plan- och bygglagen ska skolor ha tillräcklig stor friyta för att möjliggöra lek och utevistelse, därför blir utformningen av förskolegården extra viktig för att skapa ett kvalitativt uterum där barnen har möjlighet till olika lekar och aktiviteter.

Antalet cykelparkeringar bör beräknas så att såväl personal som föräldrar och barn får möjlighet till cykeluppställning. I och med att ingen parkering för bilar planeras

bör förskolan arbeta proaktivt med att främja kollektivt resande, cykel eller gång för att lämna och hämta barnen.

Det kan antas att majoriteten av de som använder bilvägarna är boende i området och därför är gatorna ej tungt trafikerade. Dock kan en utökad förskola leda till en ökad trafikmängd i området med fler avlämningar och upphämtningar av barnen. Dessutom innebär planförslaget att leveranser och sophämtning kommer ske från gatan som många av barnen behöver korsa för att ta sig till och från förskolan.

Dagens parkeringslösning på delar av Grundtvigsgatan och andra intilliggande gator innebär att fordonen behöver backa ut på gångbanan. Detta medför en trafiksäkerhetsrisk för barn som rör sig längs med gångbanan. Att barn är kortväxta innebär en extra stor risk vid backning. Dock förutsätts förskolebarn ta sig till förskola med vuxet sällskap, till skillnad från skolbarn som ska ha möjlighet att ta sig till skolan på egen hand.

En gång- och cykelväg som leder in till parkområdet intill den planerade förskolans östra sida används av boende i intilliggande flerbostadshus för att nå ett fåtal garageplatser. Detta innebär att motorfordonstrafik förekommer på gång- och cykelvägen. Risk finns att även skjutsande föräldrar använder gång- och cykelvägen samt vändytan till flerbostadshusets garage vid lämning och hämtning, i och med att angöringsmöjligheterna i närområdet är begränsade. Den olovliga biltrafiken på gång- och cykelvägen innebär en trafiksäkerhetsrisk för de barn som går och cyklar till förskolan via parkområdet.

Den utökade förskolan kommer troligtvis leda till en ökad mängd tyngre trafik i form av varuleveranser och avfallshantering, detta bör ordnas på så sätt att det inte kompromissas med trafiksäkerheten i området.

Det ökade antalet barn och tillgången till parkleken kan innebära ett större slitage på parken och skötseln av denna bör därför prioriteras.

Planförslagets positiva konsekvenser

Positiva konsekvenser av det nya förslaget är att antalet förskoleplatser i området ökas vilket är välbehövligt i det växande Blackeberg.

Att den nya förskolebyggnaden placeras på samma plats som den föregående är positivt då förskolan får tillgång till parkleken. Detta blir särskilt viktigt eftersom att förskolans friyta kommer hamna under snittet i Stockholm.

Att det inte planeras några nya parkeringsplatser i anslutning till planområdet är positivt och stämmer överens med Stockholm stads plan för säkra och trygga skolvägar i Stockholms stad (2016).

Barn boende söder om parkområdet har goda möjligheter att ta sig till och från förskolan på sammanhängande gång- och cykelvägar i parkområdet, avskilda från motorfordonstrafik.

I och med närheten till parkleken kan gården utformas så att den är tillgänglig även då förskolan är stängd och bli en del av parkleken och skapa ett positivt inslag i Blackebergsstråket.

6. Slutsatser

Att området får en ny och utökad förskola samt att den rivna äldre byggnaden ersätts med en ny anpassad till dagens pedagogik är positivt. Området är väl lämpat för en förskola, med närhet till parkleken och grönområden som uppmuntrar för utomhusvistelse. Däremot är det mycket viktigt att den planerade förskolegården utformas omsorgsfullt så att den erbjuder kvalitativa möjligheter för olika lekar och aktiviteter även fast den begränsade ytan. Barnen i den framtida förskolan bör ges en god utomhusmiljö inom gården.

Då planområdet gränsar till parkleken samt en gångväg till denna bör det säkerställas att området är tryggt för barn att vistas i under byggtiden.

I och med att inga nya parkeringsplatser anordnas i det nya planförslaget bör en säker avlämning och upphämtning säkerställas för de vårdnadshavare som skjutsar barn. Det bör även säkerställas att det finns utrymme för barnvagnsuppställningsplatser samt tillräcklig mängd cykelparkering inom detaljplaneområdet.

Då leveranser samt avfallshantering planeras att ske på Grundtvigsvägen bör detta ordnas på ett så säkert sätt som möjligt med tydlig skyltning. Då man kan anta att många av barnen korsar Grundtvigsvägen på väg till förskolan bör det säkerställas att de får en säker skolväg. I kommande arbete med gatornas och utformning är Stockholms stads "Plan för säkra och trygga skolvägar i Stockholms stad" (2016) ett bra verktyg.

I linje med barnkonventionen skulle det vara önskvärt att i den fortsatta planprocessen involvera projektet för att få med barnens perspektiv och för att inkludera dem i den demokratiska processen. Det bör dessutom finnas ett barnperspektiv med i det fortsatta planarbetet.

7. Källor

Socialdepartementet (2003) Från barnolycksfall till barns rätt till säkerhet och utveckling. SOU 2003:127.

Stockholms stad (2002) *Sociotopkarta*.

Stockholms stad (2003) *Sociotophandboken*.

Stockholms stad (2004) *Parkprogram*.

Stockholms stad (2010) *Översiktsplan för Stockholm*.

Stockholms stad (2013) *Den Gröna Promenadstaden*.

Stockholms stad (2016) *Plan för säkra och trygga skolvägar i Stockholms stad*.